త్రిపదలు

బోయి భీమన్న

సుఖేలా నికేతనం
హైదరాబాదు

సుఖేలా నికేతన

ప్రథమ ప్రచురణ

1962

ముద్రణ

బహుజన ప్రెస్

హైదరాబాదు - 4

ప్రతులకు:

సుఖేలా నికేతనం

92/ 2 ఆర్.టి., విజయనగర్ కాలనీ,

హైదరాబాదు

హక్కులు రచయితవి

వెల: రూపాయి

ఒక మాట

మొన్న నీ మధ్య, ఏదో వ్రాస్తూ వుంటే, భావం మూడు పాదాలలోనే ముగిసి పోయింది. అలానే వుంచేస్తే యేం, అనుకున్నానప్పుడు. ద్విపదలాగే త్రిపద ఎందు కుండ గూడదు? తెలుగులో ఇంతవరకు వున్నట్టు లేదు! లేకపోతే మాత్రం, ఇప్పుడు వ్రాయ గూడదా?

అలా అనుకుని, వ్రాయడం మొదలుపెడితే, ఒక వారం రోజుల్లోనే ఒక వంద స్వేచ్ఛా గీతికలైనై! అనుకోకుండానే మరో యాభై వరకు పెరిగినై! సరే, క్రొత్త ప్రయోగం కదా, ప్రకటించేద్దామనిపించింది. లేడికి లేచిందే ప్రయాణం!

ఇంతలో, ఈ విషయం విని, ఛందస్సులలో "త్రిపాది" వృత్తం వున్నదని శ్రీ వడ్లమూడివారు, కన్నడంలో ఈ ప్రక్రియ వున్నదని శ్రీ నిడదవోలువారూ అన్నారు. వాటి సంగతెలాంటిదో మరి! నేను మాత్రం ఈ త్రిపద నా సొంత సృష్టే అనుకు న్నాను!

శతకంలా వ్రాశాను వీటిని. వీటిని వ్రాసేటప్పుడు ఎందుకో మా బావగారైన శ్రీ బి.యస్.మూర్తిగారు పదేపదే జ్ఞాపకం వచ్చారు. జ్ఞాపకం వచ్చినా, స్వప్నంలో కని పించి చెప్పినా ఒకటే అనుకొని, ఈ శతకాన్ని వారికి అంకితం ఇస్తున్నాను.

ఈ త్రిపదలలోని కొన్ని భావాలతో కొందరు ఏకీభవించరని నాకు తెలుసు. అనుభవాలు వ్యక్తికొక విధంగా వుంటై. రొటీను బ్రతుకులో రాగశబలత వుండదు. మునిగితే గాని ముత్యాలు దొరకవు. సెంటిమెంటును విడిచిపెట్టి అనాసక్తదృష్టితో చూడగలవారికి, నిష్ఠూరంతో కూడినదైనా, నిజం కనిపించకపోదు. నా భావాలు సార్వ జనికాలుగా భాసించకనూ పోవు.

రక రకాల భావాలు. తోచినవి తోచినట్టు వ్రాశాను. అందువల్ల ఏ త్రిపద భావం ఆ త్రిపదదే. నిరంతరత వుండకపోవచ్చు. భావాలలో పైకి పరస్పర వైరుధ్యాలున్ను కనిపించవచ్చు.

రచయిత

సమర్పణ

దేశం, దేశం, ప్రజ, ప్రజ - అంటూ పరితపిస్తూ
వేదమాత రాల్చిన ఒక కన్నీటి బొట్టు నుంచి
పుట్టుకొని వచ్చినవాడు శ్రీ బి.యస్.మూర్తి!

తన చుట్టూ కన్నీరు, అంటరాని పేదల కన్నీటి మున్నీరు,
తాను అందులో అవతరించిన ఒక తెల్దామర మొగ్గ,
పరిసరాల దైన్యానికి క్రుద్ధ మైన కెంబుగ్గ!

మనిషి మనిషిని తినేసే "కానిబలిజం" కంటె
క్రూరమైన మనుజ హింస జరుపుతున్న హిందూయిజం
వైదికమా? దాని పేరిట బ్రతికే పైశాచికమా?

కోపంతో ఎర్రబడి, దుఃఖంతో నల్లబడ్డ శుద్ధ సాత్త్వికమూర్తి,
విద్యార్థిగా వికసిస్తూనే బాపూజీ పిలుపందుకున్న ఆర్షస్ఫూర్తి,
దేశోద్ధరణలో హరిజనోద్ధరణను మలచిన శ్రీ మూర్తి!

సత్యాగ్రహ సంగ్రామంలో బెజవాడ ప్లాట్ఫారం మీద
సామ్రాజ్యవాదుల తుపాకి గుండ్లకు గుండెసాచి నిల్చినప్పుడు
ఆంధ్రకేసరి కేసరాలే నిక్కబొడిచినై గర్వంగా!

నేడు చస్తే రేపటికి రెండన్న తెలుగు తెగువతో
జితోవా, మృత్యోవా అన్న భారత స్థిత ప్రజ్ఞతో
జాతికి నవోదయం సాధించిన నవజీవని!

కలాన్ని కత్తిలా నడిపించిన ఉగ్రసరస్వతి!
జీవితాన్ని అఖండ విజయంగా శ్రద్ధ వహించిన భద్రకాళి,
కణం నుంచి కనకాద్రికి పెరిగిన శ్రీ సూర్యనారాయణ!

జగత్తుకే భాయి ఈ బయ్యా వంశీయి!
అట్టి సహృదయికి ఇస్తున్నా ఈ నవనూతన కృతీశ్వరిని,
అతడే భరించ గలడీ మేరలు మీరే దూకుడు నని!

రసాలిని,
భాగ్యనగరం

బోయి భీమన్న
2-12-1962

1

ఈ సౌందర్య సుధార్ణవంలో ఏకాంతంగా
నేను కోరుతున్నది నిన్ను, నీవు కోరుతున్నది నన్ను!
మనిద్దర్నీ కోరుతున్నదీ పాలవెన్నెల చెన్ను!

2

నీవూ, నేనూ, మనచుట్టూ అమృతపదార్థమూ,
ఈ త్రికమే కదా ప్రపంచం అంటే?
దాని నలుపు తెలుపు నమూనాలే యీ త్రిపదలు.

3

ఆకాశంలో ఎగురుతూ నేలపై ఎలా బ్రతకడం?
ఏదో ఒక హృదయం రథంలా అమరితే కాని
జీవిత రణరంగంలో పురోగతి ఎలా సాధ్యం?

4

నీవు నా యెదురుగా వుండగా,
బొమ్మల్ని చూస్తూ కూర్చోలేను నేను,
అవెంతటి అమర చిత్రశిల్పాలైనా సరే!

5

నా ప్రేయసికీ, గులాబీకీ తేడా ఒక్కటే ;
ఈమె కోరివస్తుంది, ఆమె కోరితే వస్తుంది ;
ఈమె సౌజన్యం శాశ్వతం, ఆమె సౌరభ్యం క్షణికం !

6

ప్రేమించాను, ప్రేమించబడ్డాను,
ఆనందబ్రహ్మలో ఐక్యంకూడ అయ్యాను ;
అయినా, ఎందుకో శరీరంకోసం ఈ తపన !

7

అందరి శరీరాలూ దేవాలయాలే అయితే,
అందరి ఆత్మలూ పరంజ్యోతులే అయితే,
ఫలాని వ్యక్తినే ప్రేమించా నంటాడేం మనిషి ?

8

చూడగా, చూడగా, నా కనిపిస్తున్నదీ –
శరీరమే సత్యం, తక్కినదంతా అసత్య మని !
అందుకే నీవూ, నేనూ ఒక్కరం కాధని !

9

కొన్ని శరీరాలను డబ్బిచ్చి కొనవచ్చు,
కొన్ని మనస్సుల్ని అధికారంతో ఖరీదు చెయ్యవచ్చు.
నీ ఖరీదు మాత్రం ఖరారుగా నేను !

10

నన్నిచ్చి నిన్ను కొనుక్కున్నాను నేను !
మనిద్దరం ఒకళ్ల కొకళ్లం బానిసలం !
సంపూర్ణ దాస్యమే సంపూర్ణ విమోచనం !

11

నీవూ శరీరాన్ని కోరడంలేదు.
నేనూ శరీరాన్ని కోరడంలేదు.
శరీరాలు మాత్రమే మనల్ని కోరుతున్నై !

12

సుఖాన్ని కోరుతున్నది శరీరం.
మడిగట్టుకొంటున్నది మనస్సు.
తన్నుకొని చస్తున్నది ఆత్మ !

13

అలాచూస్తా, నేమున్నదక్కడ నీవుకాని అందం ?
అలావింటా, నేమున్నదక్కడ నీకుతెలీని రహస్యం ?
అలా వెతుకుతా, నేమున్నదక్కడ నిన్నుమించిన సత్యం ?

14

నా కోసం ఒక కానుకను కొనదలిచావు కదూ ?
నీకు నచ్చిన వస్తువులుంటే వుండవచ్చు మార్కెట్లో.
నాకు కావలసిందేదీ అక్కడ లేదు !

15

నే కోరేది రత్నశిల్పాలు కాదు, నీ ఒక్క ముద్దు !
దానివల్ల ఏం లాభ మంటావా ?
ఆ సంగతి నీకెందుకు ?

16

గౌరవం, మర్యాద, విందు, వినోదం,
ఇలాంటి ప్రాభవాలు కాదు నే కోరేది
నీతో ఒక్కలేశం ఏకాంతం !

17

దాచుకుంటే పోగొట్టుకుంటావు.
ఇచ్చెయ్యడమే భద్రపరచుకోవడం;
తనను తాను వదులుకోవడమే ముక్తి !

18

లేకలేక మనిద్దరం కలుసుకొన్నప్పుడు.
అక్కడ మూడోవ్యక్తి ని సహించలేను నేను ;
ద్వైతాద్వైత మొక్కటే ఆనందం నాకు !

19

"నీవు నీవు నీవు" - అన్న నిరంతర ధ్యానం లోనే
నేను నీవై పోతున్నాను సంపూర్ణంగా ;
కర్మను కొట్టేసిన క్రియే కర్త !

20

వేరు లేకుండా వృక్షం ఎలావుంది ?
పునాది లేకుండా సౌధం ఎలానిల్చింది ?
నీవు లేకుండా నే నెలావున్నాను ?

21

ఎన్నెన్ని నదులు ఒకటిగా కలిసినా,
పెద్దదాని పేరే వస్తుంది ఆ నదికి !
ఎన్నో నీవులు కలిసిందే నేను.

22

ప్రపంచంలో నేనుమాత్రమే వుండాలనుకోను నేను,
నాలాంటి కోట్లమంది కలసిందే ఈ ప్రపంచం !
నా హృదయంకూడ ఒక సుప్రపంచం !

23

సహజ ప్రవృత్తికి సంకెళ్లు తగిలించి,
అవి తెగిపోవడాన్ని అవినీతి అంటాడు మనిషి !
నిర్బంధమేనా నీతి అంటే ?

24

సౌందర్యం నగ్నం, దాన్ని చూడలేడు మనిషి !
సత్యం నగ్నం, దాన్ని ధరించలేడు మనిషి !
పరబ్రహ్మ నగ్నం, దాన్ని పొందలేడు మనిషి !

25

నీతి – అవినీతి, మంచి – చెడ్డ, పుణ్యం – పాపం,
ప్రకృతి సిద్ధమైన స్త్రీ పురుష జంట లివి !
జంటను విడదీస్తే మిగిలేది సున్న !

26

రాగ శబలతను వ్యభిచారమంటాడు మనిషి !
ఏ పేరుతో పిల్చినా – ఆ మాధుర్యమే లేకపోతే
మహర్షులే వుండేవాళ్లు కాదు మనకు !

27

వెలు గుంటేనే నీడ వుండేది ;
వెలు గెంత తీవ్రమైతే నీడ అంత దట్టం ;
నీడను భరించ లేకపోతే వెలుగునే తీసెయ్ !

28

ఏది సుఖ హేతువో అదే మానవ బలహీనత !
అందుకే దాన్ని నిషేధించడం సమాజం !
అదే దాని తెరప ుక బాగోతానికి కారణమున్ను !

29

నిషేధించకపోతే, పట్టపగలే చిప్పుల్లను మేసేస్తుంది ;
నిషేధిస్తే, చీకటిమాటున తల్లివేళ్లనే కొరికేస్తుంది ;
"లాలస" ఒక నిత్య తలనొప్పి సమాజానికి!

30

మనోవాక్కాయ శుద్ధే మానవ జీవితసిద్ధి,
వాటిని శాపించి కృతకం చేసిన మొదటి మనిషే
మనిషిని నరకం దారి పట్టించిన ప్రబుద్ధుడు !

31

తిండిని కొనగలవు రత్నాలు,
తినడానికి మాత్రం పనికిరా వవి !
అలాంటివే నీతులు, లోకంలో !

32

రత్నాల కంటె నీతులు ప్రాచీనం,
రత్నాల కంటె నీతులు సురక్షితం,
రత్నవర్తకుల కంటె నీతివర్తకులే ధనికులు !

33

ఈ వొడ్డు పోతే, ఆ వొడ్డు వస్తుంది చేరువకు !
వెనక్కి చూస్తే అంతా చెడ్డే !
ముందుకు చూస్తే అంతా మంచే !

34

సెక్సును శీలంతో ముడిపెట్టడం తప్పు ;
ఆహార నిద్రల వలనే సెక్సు వ్యక్తిగతం ;
సర్వజన హితాభిలాషమే సౌశీల్యం !

35

ధర్మరాజుకు దుర్యోధనులు లేరు,
దుర్యోధనుడికి ధర్మరాజులూ లేరు,
నీ వెలుగునీడల ప్రతిబింబమే లోకం !

36

ప్రేమతో చూస్తే గులాబీ పూలతోట,
ద్వేషంతో చూస్తే రాళ్లగుట్ట, ప్రపంచం !
నీవు ఏది విసిరితే అదే నీకు తగులుద్ది !

37

నూటి కొక మంచివాడున్నా చాలు,
ఆ సమాజం మంచిదాని క్రిందే లెక్క ;
నూటికొక పువ్వున్నా అది పూలతోటే !

38

శకుంతల పుట్టే వరకూ మేనక ప్రియురాలే విశ్వామిత్రుడికి,
భరతుడు కడుపున పడేవరకూ, శకుంతల
ప్రాణమేదుష్యంతుడికి;
"స్త్రైరిత" ప్రియమే, దాని ఫలితమే దుర్భరం మానవుడికి !

39

పువ్వును చూస్తే పుణక బుద్ధి వేస్తుంది,
బ్రహ్మకైనా, వాడి అమ్మకైనా, లోకంలో!
"స్వ"ఒక్కటే స్వామిని ఏ స్వామి కైనా !

40

ప్రపక్తలు పుట్టనీ, భగవంతు డవతరించనీ,
సత్యం సత్యమే లోకంలో –
స్వార్థం ముందు, పరమార్థం వెనక, మనిషికి !

41

శత్రువు శత్రువూ కాదు, మిత్రుడు మిత్రుడూ కాదు,
ఎవ్వరికీ, ఎల్లప్పూడూ ప్రపంచంలో,
ఎల్లప్పుడూ వుండేది ఒక్కటే–అది స్వార్థం !

42

స్వార్థం లేకుండా వ్యక్తి లేడు.
వ్యక్తి లేకుండా సమాజం లేదు,
సమాజం లేకుండా భగవంతుడే లేడు !

43

అన్నమే పరబ్రహ్మ, ఆకలే బ్రహ్మ జిజ్ఞాస,
ఆకలి కింత అన్నమే ఆనందసిద్ధి,
కోటి విద్యలూ కూటికోస మన్నదే సత్యం !

44

తనకు లేదనీ, ఎదుటివాడి కున్నదనీ ఏడుస్తూ
పైకి అరుస్తాడు "అవినీతి" అంటూ, లౌక్యుడు !
వ్యాఘ్రం కంటె గోముఖవ్యాఘ్రం ప్రమాదకరం !

45

గోవు గడ్డి తింటుంది. వ్యాఘ్రం మాంసం తింటుంది.
ప్రతిజీవికీ ఒక విశిష్ట స్వభావం వుంది;
మనిషి ఒక్కడే గోముఖ వ్యాఘ్రం!

46

కుక్క సంతకు వచ్చినట్టే మానవుని బ్రతుకు,
తెలీదు ఎందుకు వస్తాడో, ఎందుకు పోతాడో ;
మధ్యలో తిండికోసం ఎంత కొట్లాట ! ఎంత రగడ !

47

పుడతాడు, బ్రతుకుతాడు, చస్తాడు, అంతే !
అంతకన్నా ఏముంది ప్రత్యేకత అతడిలో ?
మానవజన్మ ఉత్తమ మనేది మిథ్యావాదం !

48

నీతిని చెడగొట్టేదీ లోకమే,
నీతి చెడిందని గోలపెట్టేదీ లోకమే,
వ్యక్తి ఒక ఎలుక–ఈలోకం పిల్లికి !

49

కుడితే తేలు, కుట్టకపోతే కుమ్మరి పురుగు,
మంచీ చెడ్డా కూడ పనికిరావు లోకానికి ;
బోనులో వున్నా, సింహంలా బ్రతుకు!

50

మిరియపుగింజ మిట్టలపై బ్రతికే కోట్లాది జీవుల్లో
ఒక అణువు తొడగొట్టి సవాలు చేస్తున్న దెవరిమీదో !
నవ్వు వస్తున్నది మానవుని ప్రతాపం చూస్తే !

51

మనిషికి కావసింది యుద్ధమూ కాదు, శాంతీ కాదు ;
నిరంతర కృషిలో క్షణక్షణ ప్రవర్ధమానత !
పనిలేని శాంతి యుద్ధం కన్న భయంకరం !

52

నీ యింట తిని, విశ్రమించి నప్పుడే,
నీ యింటి వాసాలు కనిపిస్తాయి మనిషికి !
వాటి నతడు లెక్కపెడితే, ఎందు కంత కోపం ?

53

వంగితే సవారి చేస్తుంది.
సవారి చేస్తే వంగుతుంది, లోకం !
గుఱ్ఱమో, రౌతో, ఎంచుకో నీవే !

54

పనిచెయ్యి, ఫలితం కోరకు– భగవదాదేశం,
పనిచెయ్యకు, ఫలితం కోరు– మానవ స్వభావం ;
పర్యవసానం – నిరంతర దేవదానవ యుద్ధం !

55

తన మాటను తానే నమ్మని జీవి –
తన పని తనకే నచ్చని జీవి –
తన వూహకు తానే బెదిరే జీవి – మనిషి !

56

ఐశ్వర్యం కలవాడే అందగాడు,
అధికారం కలవాడే మేధావంతుడు,
రెండూ లేనివాడు మందిలో ఒకడు !

57

కుక్కా, మానవలోకమూ, స్వభావంలో ఒక్కటే,
పారిపోతే తరుముతుంది.
తిరగబడితే పారిపోతుంది !

58

బలవంతుడే రాజన్నది సార్వకాలిక సత్యం.
రాజు కన్న బలవంతు డొక్క మొండివాడే !
మొండివాళ్ళలో శతమొండి కళాశీలి !

59

బలవంతుడే రాజు, బలవంతుడే భగవంతుడు,
ఏ యుగంలోనైనా, ఏ పేరుతో పిలవబడినా !
అధికృత కావలిస్తే బలం సంపాదించుకో !

60

రసాభాస రసమే, దాని స్థాయిభావం మృత్యువు ;
శూన్యం పదార్థమే, దానిగుణం నకారం ;
దొంగా మనిషే, అతడి ఉనికి స్వార్థం !

61

రాజకీయమేనా, సాంఘికమేనా, ఆర్థికమేనా, జీవితం ?
అంతకు మించి మరేం లేకపోతే,
వచ్చిన దారినే తిరిగి పోదాం పద !

62

పైకి పోయే కొలదీ బరువు పెరిగేది ఔన్నత్యం కాదు ;
క్రిందికి పడేకొలదీ తేలికయేది పాతిత్యమూ కాదు ;
బరువును బట్టి కొలవకు మానవతను !

63

ఈ నిరాలంబ నభోంతరాళంలో
ఏది పైని ? ఏది క్రింద ?
నీ కేసి వస్తే పైకి ! నీ నుంచి పోతే క్రిందికి !

64

వంచన చేసి అహల్యను పెళ్లాడిన వృద్ధుడు
అధికారంతో శపించ గలడంతే !
ఔదార్యంతో క్షమించ లేడు !

65

నాతిని రాతిని చెయ్యడం తేలికే,
నాతిని నవనీతం చెయ్యడమే గొప్ప !
రాతినే నాతిని చెయ్యగలిగితే – !

66

ప్రేమకూ పెండ్లికీ ఏమిటి సంబంధం ?
పైకి చేదుకునేది ప్రేమ, క్రిందికి లాగుకునేది పెండ్లి ;
రెండింటికీ సమన్వయం త్రిశంకు స్వర్గం !

67

ప్రేమ ఎద్దు, పెండ్లి దున్నపోతు,
రెంటినీ పూన్చకు జీవిత శకటానికి !
శివుడు కాలేకపోతే, యముడైనా కావాలి మనిషి !

68

ప్రేమిస్తే పెళ్లాడ వద్దు,
పెళ్లాడ దలిస్తే ప్రేమించ వద్దు,
రెండు కత్తు లొక వొరలో ఇమడవు !

69

ప్రేమ ఆత్మానుభూతి, పెళ్ళి విధ్యుక్త ధర్మం,
రెండూ రెండు నేత్రాలు జీవితానికి;
రెంటినీ కలిపి ఏకాక్షివి కాకు !

70

స్త్రీ పురుషులు పెళ్లికి ముందు ద్వైతం,
పెళ్లయిన క్రొత్తలో అద్వైతం,
పిల్లలు పుట్టిన తరువాత విశిష్టాద్వైతం !

71

పెళ్లికి ముందు నందన వనంలో ఊర్వశి,
పెళ్లి తర్వాత వంటగదిలో దాసి,
ప్రేమ పేరిట దౌర్జన్యానికి పతాక !

72

ఒక గొడుగు క్రింది కిద్దరు చేరడం పెండ్లి,
గొడుగు కామ పట్టుకోవడం పెత్తనం ;
విషాన్నో, అమృతాన్నో మధించి తెచ్చేదా కామే !

73

నిద్రమొగం వాడే ఇద్దరు పెళ్లాలను కోరడం,
మరో పని లేని సోమరిపోతుకే
ఇతరుల సెక్సు బ్రతుకును గురించిన పరిశోధన !

74

అమృతమూ, విషమూ తానే అయిందేది ?
స్వర్గమూ, నరకమూ తానే అయిం దేది ?
స్త్రీ ! స్త్రీ ! స్త్రీ ! మూమ్మాటికీ – స్త్రీ !

75

నిన్నెప్పుడూ, ఏదో అనాలనే వుంటుంది నాకు !
ప్రేమించాలి, ద్వేషించాలి, దూషించాలి, భూషించాలి !
అదే నా అన్వేషణ ! అదే నా ఆరాధన !!

76

ఉద్యోగాలు చెయ్యనీ, రాజ్యాలు పాలించనీ,
స్త్రీ స్త్రీ యే, పురుషుడు పురుషుడే ఏకాంతంలో !
వట్టి శరీరాలు ! నగ్న హృదయాలు ! శూన్యచిత్తాలు !

77

పగలూ, రాత్రీ రాధా కృష్ణులు';
క్రిందా, మీదా పడుతూవుంటూ రెల్లప్పుడూ !
పైనున్న వారిదే ప్రతాపం ఆ కాసేపూ !

78

దాచుకోకు, ప్రియా, ఎందుకా భయం ?
దేన్ని, ఎందుకు, ఎవరి నుండి దాచుకొనడం ?
దిగంబరత లేనిదే, చిదంబరత రాదు !

79

నగ్నంగా తనను తానే చూచుకోలేని వాడు
నగ్న సత్యాన్ని ఎలా చూడగలడు ?
మనిషికి ఆనందం అలంకారాలు మాత్రమేనో ?

80

నీవు, నేనూ ఒక్కటి కావాలంటే
నేను నీలోనో, నీవు నాలోనో కలవాలి !
మనిద్దరం మరొకరిలో నైనా కలవాలి !

81

కల్లోలంగా ప్రవహిస్తున్న కాలస్రవంతిలో
లోని లోతువా, మీది తరంగానివా నీవు ?
నీవేదైతే, నేనూ అదే !

82

ఎందుకీ సంయోగ వియోగ భావ సుఖదుఃఖాలు ?
శారీరకమైతే, అది సంయోగమే కాదు,
ఆత్మీయ మైతే, దానికి వియోగమే లేదు.

83

సర్వమత వేదాంతాల సారమూ చెప్పేస్తున్నా నిదిగో !
మతం సాంఘికనీతి, వేదాంతం ఆత్మనీతి,
రెంటినీ అధిగమించిందే బ్రహ్మనీతి !

84

నా మనస్సుకు నా ముఖమే అద్దం,
నా వాక్కుకు నా కవితే రంగం,
నా క్రియకు నేనే రూపం !

85

మర్మాలు, ధ్వనులూ, సంజ్ఞలూ కిట్టవు నాకు ;
చెప్పేదుంటే చెప్పేస్తాను నగ్నంగా,
వినేదుంటే విను సావధానంగా !

86

ఒక్కటిలా కనిపించే లోకం ఒక్కటి కాదు నిజంగా,
వ్యక్తి ఒక కేంద్రంగా అనంతలోకాల మిశ్రమం అది ?
ఏ వ్యక్తి లోకానికావ్యక్తితోనే సృష్టి స్థితి లయాలు !

87

మనిషి తానే తన లోకానికి బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు,
తాను వలచింది గంగ, తాను మునిగింది రంభ !
అందుకే విశృంఖలత్వంలో అంత ఆనందం !

88

నాతో పుట్టి, నాతో పోయే నా లోకానికి
భగవంతుడైన నాకు
ఆత్మానందం కాక మరేమిటి ప్రధానం ?

89

బ్రహ్మవిద్య బ్రహ్మ విద్యేం కాదు చెప్పడానికి,
అందరకూ గురువొకడే గోపాలుడు,
ఉపరతి మాత్రం ఎవరిది వారిది !

90

సాక్షాత్తు అర్జునుడే పొందలేని మోక్షం
సాధ్యమే కేవల గీతాధ్యయనానికి ?
కన్నడు కాకుండా నరుడు కాలేడు పరుడు ;

91

అనుభవ రత్నభాండాగారం అనుభూతి,
అనుభూత్యాస్వాద మేఘం కారుణ్యం,
కన్నీరు మున్నీరైనప్పుడే జీవ బ్రహ్మైక్యం.

92

దుష్ట శిక్షణ, శిష్ట రక్షణ లక్ష్యంగా పుట్టిన కృష్ణుడు
ఒకటైనా సాధించ గలిగాడా చివరకు ?
భగవంతుడూ కర్మబద్ధుడే, స్వతంత్రుడు కాదు !

93

విచారించకు, దేవీ, విచారించకు దేనికీ !
కర్మను కడిగేసే శక్తి లేదు కన్నీటికి ;
కర్మ స్వయంభువు, కన్నీరు పొల్కడలి మాత్రం!

94

మనిషి ఏమీ చెయ్యలేడు మరో మనిషిని,
భగవంతు డెందుకో, ఏదో చేస్తే-
దాని కర్తృత్వం వహించి అహంకారిస్తాడంతే !

95

మనిషిని చూచి భయపడకు, ప్రియా !
అతడెందులోనూ నీ కంటే అధికుడు కాదు ;
జీవితంలో నీ జయం నీ చేతి లోదే !

96

మృత్యువును మించి జరిగే హానీ లేదు,
మృత్యువుకు జడిసి లాభమూ లేదు జీవికి !
ఇంకెందుకో మరొకరికి భయ పడడం !

97

ఒక రథం పోతే మరొక రథం, విజయ వ్రతుడికి ;
సంసార సంగ్రామంలో కూడా అంతే !
శరీరం సాధనమే, ఫలితార్థం కాదు !

98

రంగం మీది నటుడు నిష్క్రమించి ఎక్కడికి పోయినట్టు ?
తెలుసునా తెరవెనుకటి వేషాలగది సంగతి ?
అతడేవేషంలో వస్తాడో రేపు ! గుర్తించలేం !

99

బాణం కాదు పెద్దపులిని చంపినట్టిది.
ఆ వెనక ఎక్కడో దాగివున్న వేటకాడు !
అకర్తృక వాక్య మీ అద్భుత జగత్తు !

100

ప్రాచీనత త్రవ్వుకొంటూ శ్మశానంలో బ్రతికేవాడికి
లభించేది శైథిల్యం. జీవపదార్థం కాదు ;
పునాది రక్ష్యమే ; ఆరాధ్యం కాదు !

101

భగవత్ప్రార్థన అవసరమే మనిషికి;
అయితే, అది భగవంతుడి బాగు కోసమా ?
తన అహంకార వ్యాధికే ఔషధం అది !

102

భగవంతుడు కోరేది వట్టి భజన కాదు,
తా నిచ్చిన పనిని చక్కగా నిర్వహించడం,
తండ్రి కోరేది బిడ్డల ప్రయోజకత్వం మాత్రం !

103

ఎందుకు వచ్చాను నే నీ లోకం లోకి ?
ఏమిటి పట్టుకుపోతున్నా నిక్కడ నుంచి ?
నా జీవిత సంపాదనలో అలాంటి దేముంది ?

104

గృహం, కుటుంబం, పదవి, ఐశ్వర్యం,
అన్నీ ఒక హంగు – నా చుట్టూ, నా బ్రతుకు కోసం !
పరిధి ఎంత పెరిగినా, కేంద్రం అంతే !

105

వద్దు ప్రేమ, వద్దు శృంగారం, వద్దు సెక్సు ;
రేపటి సమాజం ఒక కర్మాగారం ;
కావలసిం దొక్కటే – పని, వేతనం, తిండి !

106

రాతి మనిషికీ రాకెటు మనిషికీ లక్ష్యం ఒక్కటే, సుఖం ;
ఆ నా డది భూమిపై దొరికేది,
ఈ నా డది గగన కుసుమ మయింది !

107

కూర్చుని తినేవాడు పూర్వం మనిషి,
నిలబడే తింటున్నాడీ మెషీను కాలంలో ;
పరిగెడుతూ తింటాడికరాకెట్ యుగంలో;

108

మనిషి వేగం పెరిగి, విశ్రాంతి తరిగింది,
విశ్రాంతి తరిగి, సుఖం విరిగింది,
సుఖం విరిగి, దుఃఖం వెల్లివిరిసింది !

109

అధికారం కావలిస్తే రాజకీయాలలో దిగు,
ధనం కావలిస్తే వ్యాపారం నడుపు
సుఖం కావలిస్తే వ్యవసాయం చేసుకో !

110

సుఖం అనే దెక్కడో లేదు. అది నీ నీడే !
అది పెరిగే కొలదీ వ్యక్తిత్వం తరుగుతుంది !
నీడ తొలగనిదే స్వయంప్రభ లేదు !

111

ప్రకృతి తన గాలానికి గ్రుచ్చిన తియ్యటి ఎరే
స్త్రీకి పురుషుడు, పురుషుడికి స్త్రీ !
మ్రింగిన తరువాత గాని తగులుకోదు ముల్లు !

112

అభీష్ట మేదో సద్యః ఫలంగా పొందక
ఎందుకీ నమూనాల చిత్రహింస ?
అందరూ వ్యాసాదులు కావడం కిట్టక నేమో !

113

వందమంది పెళ్లాలున్నా సంతానం వుండదు కొందరికి,
ఒక్కర్తా లేకుండానే పిల్లలు పుట్టేస్తారు కొందరికి !
ఎవరి పిల్లలైనా తన పిల్లలే ప్రకృతికి !

114

పులినీ, మేకనూ సమంగా పెంచే ప్రకృతికి
సరాసరి వారసురాలు కదా స్త్రీ ?
ఎందుకో, మరి, ఈ స్వపర భేద విద్వేషం !

115

తన పిల్లల్ని లోకమంతా ప్రేమతో చూడాలి.
తన అక్క పిల్లల్ని కూడ తాను దయగా చూడదు !
పిల్లల్ని కన్నా, మాతృదేవత కావడం లేదు స్త్రీ !

116

అద్దం ముందు నిక్కి నీల్గుతుంది ముఖం,
ముఖం వెనుక వెక్కిరిస్తుంది అద్దం,
ఆ రెంటికీ మసి పూస్తుంది కాళీపర్సు !

117

క్రింది వాడికి న్యాయం చెయ్యలేని వ్యక్తి
పై నుంచి న్యాయాన్ని ఆశించడం వ్యర్థం !
తన కొకరు క్రింద, తాను మరొకరికి క్రింద ;

118

మురికిని తొలగించేవాడు ముకిరివాడే అయితే,
చీకట్ని తొలగించేవాడు సూర్యుడెలా అవుతాడు ?
పాపాన్ని తొలగించేవాడు పాపి ఎందుక్కాడు ?

119

ప్రజలు చెప్పినట్టు చేసేవాడే మంచినాయకుడు,
పెళ్లాం చెప్పినట్టు వినేవాడే మంచి సంసారి,
నలిగిన దారిని నడిచేవాడే మంచి సామాజకుడు !

120

జీవితం ఒక అకౌంటు పుస్తకం,
ఒకటి రెండు తప్పుల్ని దిద్దుకోవచ్చు అందులోనే,
అన్నీ తప్పులే అయితే, పుస్తకాన్నే మార్చక తప్పదు !

121

పది గ్రంథాలను ఒక్కసారి చదివే కంటె,
ఒక్క మంచిగ్రంథాన్ని పదిసార్లు చదువు !
ఒక్క జీవమంత్రాన్ని వందసార్లు పఠించు !

122

శక్తికీ, అశక్తికీ ఒకటే "క్యూ" వా ?
ఆకును దాటి పువ్వు పైకి పోకపోతే ఎలా ?
కొండవాగు ప్రగతికి బండరాయి ఏడ్పు ఏం లాభం ?

123

జీవిత మనేది ఎప్పుడైనా ఎవరికైనా విషాదాంతమే ;
సంతోషారంభమూ, విషాదాంతమూ అది ;
జీవితాన్ని దాటి జీవించడమే శాశ్వతానందం !

124

అపకారం చెయ్యగలవాడు సన్నిహిత మిత్రుడే.
ప్రక్కలో బల్లెం కాగలది నమ్మిన భార్యే.
స్వార్థం వున్నప్పుడు ! దాని తోక త్రొక్కి నప్పుడు!

125

సర్వమానవ సర్వబాధా నివారణకు
ఒకే ఒక మందు చెప్పనా ?
కడుపు నిండా తిండికి గ్యారంటీ !

126

ఎక్కడో పుట్టి ఎక్కడో తిరిగి, ఎక్కడికో పోతుంది తుమ్మెద ;
అక్కడే పుట్టి, అక్కడే విరిసి, అక్కడే రాలిపోతుంది పువ్వు ;
ఎవరి పరిధి వారిది, దేని విధి దానిది !

127

అంత అందమైన పూదోట మనసు
ఎంత ఆకుల పాటుగా వుందో చూడు !
ఆ పాదా లెంత మురికిగా ఉన్నై !

128

ఈః నా డందరూ ప్రేమ అంటున్నది ప్రేమకాదు, నిజానికి,
ఆకర్షణ, మోహం, మమకారం–ఇత్యాదు లది !
స్వార్థరహిత వివశాత్మక సేవే ప్రేమ !

129

మనిషి మంచిగా, గొప్పగా బ్రతకడం కష్టమేం కాదు,
తన చుట్టూ వున్న దంతా స్వార్థమే నని గుర్తిస్తే !
తాను మాత్రం దాని కతీతంగా జీవిస్తే !

130

మనిషిని మరణం కంటే ఎక్కువగా బాధించే దేది ?
ఒకసారి రుచి చూచిన అధికారం పోవడం !
అధికారం స్వర్గం కంటె మధురం !

131

మానవలోకాన్ని పాలించాలని వుందా యేం ?
అయితే, పర్వతాలను భోజన రాశులుగా,
సముద్రాలను నీరాగా మార్చు !

132

నీతికీ, అవినీతికీ తేడా యేం లేదు –
తనకు దక్కిన సుఖం నీతి,
మరొకడికి దక్కిన సుఖం అవినీతి !

133

ఎవ రెన్ని చెప్పినా – అసలు రహస్యం ఇంతే –
జీవించడం ఒక్కటే జీవిత పరమార్థం !
ఆహారం ఒక్కటే సజీవనీతి !

134

నీతులకేం – శతకాలకు శతకాలే వున్నై ;
స్వర్గంలో రంభలూ నరకంలో యమభటులూ లేరా ?
నరుడు మాత్రం ఆ వానర వంశీయుడే !

135

ప్రేమ దివ్యమూ, భవ్యమూ అయితే,
ప్రేమ భగవత్ స్వరూపమే అయితే,
ఎందుకు మరి దాని కోసం ద్వంద్వయుద్ధాలు !

136

తన సుఖం కోసం మరొకర్ని దుఃఖపెట్టేది ప్రేమేనా ?
ఇద్దరు వ్యక్తులు అసూయతో కొట్టుకు చచ్చేది ప్రేమేనా ?
మరెవ్వరినీ చేర నివ్వని హృదయం లోది ప్రేమేనా ?

137

అది ప్రేమో, స్వార్థమో తెలుసుకోవాలని వుంది కదూ ?
అవ్యాజమైన ఆరాధన కలది ప్రేమ !
అసూయా ద్వేషాలతో పీడించేది స్వార్థం !

138

స్వార్థం తప్పుకాదు, అది సృష్టికే మూలభూతం !
నేను, నాది, నాకు – అనేదే సృష్టిచరిత్ర !
దాన్ని గుర్తించక పోవడం లోనే వుంది ప్రమాద మంతా !

139

పండితుడు, పామరుడు, సంసారి, సన్యాసి, – ఎవరికైనాసరే
బిరుద నామాలతో పిలిస్తేనే ఆనందం !
దురదపై వేడినీళ్లు పడితేనే సుఖమూ, శాంతీ !

140

అసత్యాన్ని సత్యంగా పూజిస్తున్న లోకానికి
నిజం నిష్ఠూరమే అవుతుంది ;
వాస్తవం దుర్భర మైనప్పుడు స్వప్నమే ఆరాధ్యదైవం !

141

నిర్భయంగా, నిష్పక్షపాతంగా
సార్వజనిక సత్యం చెప్పేవాడే ఋషి !
ఋషుల్ని బాధించేవాళ్లు రాక్షసులు మాత్రమే !

142

పరీక్షలూ, పరిశోధనలూ ఆత్మ కింపుగా వుండవు.
భావి సుఖానికి మాత్రం సోపానాలవి !
నిగ్రహం వుంటేనే పరమ పదానికి చేరుకోవడం !

143

అవ్యాజప్రేమ కుదరనే కుదరదు సాధారణంగా;
అది కుదిరిన చోటనే పరమేశ్వరుణ్ణి పొంద లేక పోతే
జన్మలో ఇక అది సాధ్యం కాదు.

144

నిన్ను నీవు నా కర్పించేసుకున్నావు, సరే !
ఎందుకు నా సుఖం కోసం ఆ త్రిప్పలు
ఎంత పంకం తరించి, ఈ మధువు తెచ్చావో నా గురించి !

145

వెంకటేశ్వరుడి గుడి అరుగుపై కూర్చుని
నీవు రాల్చిన ఆ జాలి కన్నీటి బిందువులే
ఈ ఆనంద విశ్వగోళాలు నా ముందు !

146

సహజసిద్ధమైన రేడియో సెట్టు ఈ మెదడు ;
ఆనుచేసి ట్యూను చెయ్యి ఏదో ఒక కేంద్రానికి ;
లభిస్తుంది వాణీవాద్యమో, లక్ష్మిగాత్రమో !

147

కారు మబ్బులు, శీతగాలులు, చిమ్మ చీకట్లు,
చుట్టుముట్టి ముట్టడించనీ, భయంలేదు !
నా కిప్పుడు ;
నా వెలుగు బైటిది కాదు, లోనిది !

148

ఒక పని ముగింపే మరో పనికి ప్రారంభోత్సవం !
ఎడతెగని పనుల పూర్ణ ప్రణాళికే జీవితం !
అసలు, జీవితమే ఒక పని ఈ అనంత క్షేత్రంలో!

149

అమృతం గ్రోలి, నీ హస్తకములాన్ని గ్రహించి,
ఇలా అనంతకాలం విహరించగలను ఈ విశ్వంలో !
అసంఖ్యాకంగా పద్యాలు పాడ గలను ఈ కంఠంతో !

❋ ❋ ❋